

EELKE DEKENS *in gesprek met* LUCAS MEIJS

TEKST: HANNEKE VAN DE PUT

Jongeren vrijwillig aan de slag laten gaan bij zorg- en welzijnsorganisaties? Verbindingen leggen en relaties bouwen.

Op een druilerige woensdag vlak voor de zomervakantie ontmoeten we Lucas Meijs in het Paviljoen, een strak ontworpen pand midden op de campus van de Erasmus Universiteit Rotterdam. Hier is Meijs hoogleraar Strategic Philanthropy and Volunteering. Tussen de laatste vergaderingen en afstudeerceremonies door lunchen we samen. Hier praat Eelke Dekens, de initiatiefnemer van TijdVoorActie, met Lucas Meijs over de inzet van vrijwilligers in zorg- en welzijnsorganisaties en de rol die een jongeren vrijwilligersnetwerk hierbij kan spelen.

Lucas: Vrijwilligerswerk bij een sportvereniging of scouting, daar groei je in. Daar weet je wat er van je wordt verwacht want jongeren lopen vaak al jarenlang mee. Bij zorg- en welzijnsorganisaties is het ontzettend lastig om jongeren vrijwilligerswerk te laten doen. Het lijkt er vaak op alsof die organisaties het liefst helemaal geen vrijwilligers nodig hebben, en als ze er dan wel zijn, hebben ze graag een afgeleide van een beroepskracht.

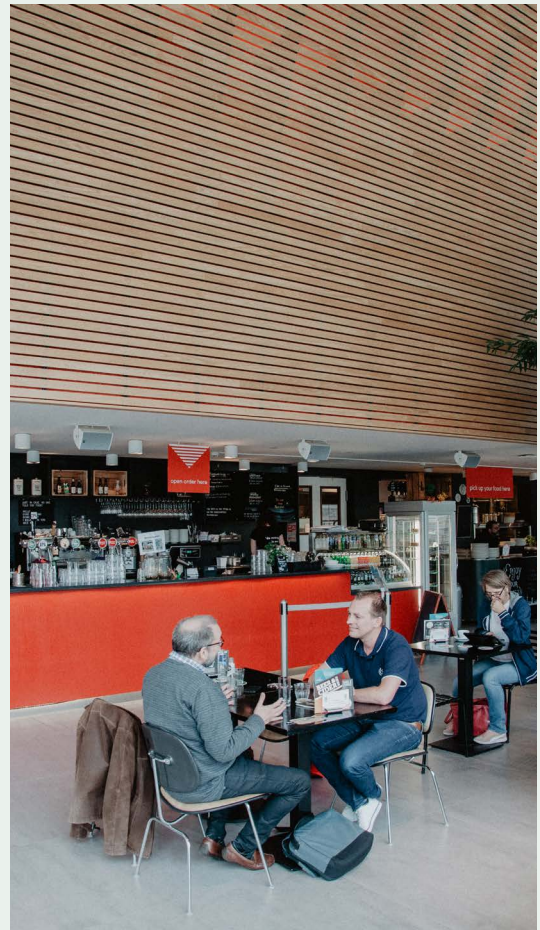
Eelke: Wij leggen juist de verbinding tussen de jongeren en zorginstellingen. Maar we krijgen inderdaad vaak terug dat het erg wennen is jongeren in het reguliere proces te krijgen. Zij zijn meestal niet het type vrijwilliger dat wekelijks op dezelfde tijd een uurtje komt.

Lucas: Dat maakt jullie netwerken ook zo interessant, het is namelijk ingewikkeld om bij zorg- en welzijnsorganisaties binnen te komen. Aan de kant van de vrijwilliger om naar binnen te durven en aan de kant van de organisatie om geaccepteerd te worden. En dat ligt voor een groot deel bij de organisaties. Zij moeten beter begrijpen dat als je iets krijgt aangeboden, dat de eerste reactie dan moet zijn 'daar ga ik wat mee doen'. Nu is de eerste reactie vaak 'dat kan niet'.

"Jullie zijn de perfecte aanboorder voor groepen vrijwilligers die anders nooit bij zulke organisaties terecht zouden komen".

VRIJWILLIGE ENERGIE AANBOREN

Daarnaast vinden we het als samenleving steeds lastiger om bij potentiële vrijwilligers te komen, omdat de vindplaatsen veranderen. Wij praten dan over vrijwillige energie, die spuit overal de grond uit, ook bij jongeren. En voor organisaties met leden is de eerste stap makkelijk, als ze vrijwilligers zoeken beginnen ze bij de leden. Maar als je geen leden hebt wordt het lastiger. Dus we zien steeds vaker een duaal proces waarbij de ene organisatie de vrijwillige energie aanboort en de andere deze inzet. Jullie zijn de perfecte aanboorder voor groepen vrijwilligers die anders nooit bij zulke organisaties terecht zouden komen.

De uitdagingen

1. Zowel jongeren als ouderen voelen zich vaker eenzaam, blijkt zowel uit de dagelijkse praktijk als uit verschillende onderzoeken.
2. Steeds meer jongeren krijgen hulp bij bijvoorbeeld psychische-, psychosociale- en/of gedragsproblemen
3. De vraag naar vrijwillige inzet neemt toe. Eén van de factoren is de vergrijzing.
4. Het aantal vrijwilligers en het aantal vrijwilligersuren neemt af. Hierdoor zijn nieuwe jonge vrijwilligers nodig.

Eelke: Ik denk dat de pioniers daar een sleutelrol in hebben. Ze zijn jong en echt in staat om leeftijdsgenoten enthousiast te maken. Maar ze gaan ook het gesprek aan en leggen verbinding met de zorgorganisaties. Ze maken de hulpvraag concreet en behapbaar. Dat voorkomt dat jongeren zich ergens voor aanmelden maar het gevoel krijgen dat er nog allerlei extra taken bij komen. Daar hebben jongeren echt geen zin in, dus dan haken ze af.

AANGELEERD GEDRAG

Lucas: Ja, jongeren hebben iemand nodig die hen vertegenwoordigt en helpt. Alleen gaan ze gewoon niet. Vrijwilligerswerk is aangeleerd gedrag. Als je dat nooit leert, dan ga je het ook nooit doen. Het is een aanname van de oudere generatie dat jongeren geen vrijwilligerswerk willen doen. Dat is niet waar. Je ziet nu juist een generatie tevoorschijn komen die heel erg bezig is met de vraag 'wat kan ik doen?'. Dat is het mooie van de individualisering, de vraag is niet meer 'wie gaat het oplossen?'. De vraag wordt nu 'wat kan ik er aan doen?'. Als je voor die vraag een oplossing kan bieden, dan komt er energie op gang.

Eelke: Dat herken ik ook wel bij mijzelf. Toen ik een jaar of 18 was, was ik veel met vrienden aan het chillen. Lekker voetballen en een biertje drinken. Maar toen kwam wel dat verlangen om echt iets voor een ander te kunnen doen, van betekenis te zijn. En dat zie ik ook heel erg bij de jongeren nu. Ze brengen veel tijd door achter schermen en misschien is juist daardoor het verlangen om echt iets te gaan dóen nog groter.

Lucas: De uitdaging blijft alleen wel om in de agenda van mensen te komen. Eén van de oplossingen is om dan vrijwilligerswerk te koppelen aan iets wat al in die agenda staat. Dus dan krijg je werknemersvrijwilligerswerk, familie-vrijwilligerswerk of single-volunteering. En natuurlijk de samenwerking met scholen.

Eelke: Wat ik vooral herken in gesprekken met jongeren is dat zij het leven ervaren als verschillende domeinen die niet met elkaar in verbinding staan. Dus je gaat naar school, hebt een bijbaantje, familie, maar als je die zou kunnen verbinden, dan wordt het veel makkelijker om vrijwilligerswerk daaraan te koppelen.

VERBINDING OF VERKOKERING

Lucas: Maar vrijwilligerswerk en onderwijs integreren is lastig omdat er direct leerdoelen aan hangen. Dat hebben we gezien bij de maatschappelijke stage, dat is eigenlijk meer een onderwijsvorming geweest met experimenteel leren en samenwerken met de gemeenschap. Vaak zijn de intenties goed, maar hebben scholen geen idee hoe ze die vorm moeten geven. Een fascinerend voorbeeld kwam ik tegen toen ik een Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) hielp. Op de school in het dorp werkte meester Jos, hij was de erkende pedagoog op de basisschool, maar ook voorzitter van de jeugdafdeling van de voetbalvereniging. Dus ik vroeg aan de CJG, wat doen jullie met de voetbalvereniging? 'Niks, want bij de voetbal hebben ze geen verstand van pedagogiek'. Daar zit een soort verkokering dat dingen op school wel kunnen en bij de voetbal niet. Alsof meester Jos zijn hele achtergrond kwijtraakt op het moment dat hij de school uit stapt.

THEORIE EN PRAKTIJK

Het verschil tussen leefwereld en systeemwereld is gigantisch. Een ander voorbeeld: ik kwam op een school waar ze een top academisch klimaat voor de kinderen wilden maken en daarom dus onder andere schaaklessen wilden geven. Eén van de vaders op de school was provinciaal kampioen schaken en wilde de schaaklessen graag komen geven. Maar dat kan niet, want ouders mogen geen les geven. Ouders zijn luizenmoeder, geen leraar. Dus nu geeft een juf, die er veel minder verstand van heeft, de schaaklessen. Dat vind ik onbegrijpelijk.

Een laatste voorbeeld: één van mijn studenten deed onderzoek naar zogenaamde 'groene kerken'. Veel dominees preken 'groen', maar vervolgens zonnepanelen op het dak van de kerk leggen, dat kan dan niet.

Eelke: ja, dat is interessant, maar ik denk dat die beweging bij kerken uiteindelijk ook wel ontstaat. Dat is ook de bron van onze organisatie. Ik zat zelf in de kerk en dacht: wat doen we hier? Dat was niet beschuldigend, maar wel kritisch. Als 'elkaar liefhebben' de boodschap in de kerk is, dan ga ik niet alleen maar voetballen met vrienden, dan ga ik ook andere mensen opzoeken. Dat werd zo leuk dat het eigenlijk nooit meer over is gegaan.

Over de verandering in het sociale domein, wat mag je verwachten van vrijwilligers?

Lucas: In principe mag je alles van vrijwilligers verwachten, het is aan de vrijwilliger om te zeggen 'nee, dat doe ik niet.' Maar, je mag niks van iemand verwachten wat hij niet kan. Als iemand geen rijbewijs heeft mag hij geen auto rijden, onder geen enkele omstandigheid. Dus je mag vrijwilligers ook niet naar plekken sturen, met taken die ze niet kunnen vervullen.

Eelke: En wat is daarin de rol van de pionier?

Lucas: Als je niet gewend bent om voor jezelf op te komen, en je krijgt een opdracht waarvan je denkt, 'dat wil ik helemaal niet', dan is het fijn als iemand anders dat namens jou zegt. Dat is de rol van de pionier. Ook matchmaking wordt onderschat, het is niet dat je twee legoblokjes op elkaar klikt, het is meer bijschaven en zorgen dat twee partijen bij elkaar komen.

Eelke: De relatie is een belangrijk onderdeel. Als je vanuit vertrouwen en positiviteit een jongere bij een zorginstelling aan de slag laat gaan en die heeft vervolgens een prettige ervaring, dan verbetert uiteindelijk de hele keten.

Lucas: Inderdaad, je hebt een soort oliemannetjes nodig die beide kanten begrijpen. Ik denk wat dat betreft dat jullie het gat in de markt hebben gevonden. Juist in de hoek van zorg en welzijn. Daar heb je echt een tussenpartij nodig die bemiddelt. Daarnaast spelen jullie een belangrijke rol in het beschermen van de jongeren. Vrijwilligerswerk is aangeleerd gedrag, je moet het aan aantal keer doen en ontdekken wat je leuk vindt en waar je je comfortabel bij voelt. Als het de eerst keer fout gaat, stopt een jongere er direct mee.

VERSCHILLEN IN DE SAMENLEVING

Lucas: De verschillen worden niet direct groter, maar zijn vooral anders. Vroeger was er sprake van verticale verzuiling. Tegenwoordig zijn de verschillen meer horizontaal geworden, tussen arm en rijk. Als je vroeger met een vriendinnetje thuis kwam vroegen ze 'van welke kerk is ze?' nu vragen ze 'wat doen haar ouders?'. Dat draagt ook bij aan die verkokering, we weten niet meer van elkaar waar we actief zijn, want we kennen elkaar niet meer. We komen elkaar niet meer tegen in de kerk en de bubbels worden steeds kleiner.

Eelke: Ik geloof echt dat jongeren hierin een verbindende kracht hebben. Zij veroordelen niet, maar kijken naar wat nodig is.

Lucas: Jongeren zijn op zoek naar authentieke ervaringen. Die hoeven niet per se 'leuk' te zijn. En bij zulke ervaringen moeten er ook mensen zijn die ze begeleiden. Mensen zoals de pioniers.

Eelke: We proberen jongeren echt uit te dagen. Dus vandaag ben je ergens geweest en heb je iets gedaan, maar straks fiets je naar huis en kom je langs de buurvrouw die altijd alleen thuis zit. Durf je daar dan ook op de bel te drukken en een kopje koffie met haar te drinken? Het gave is dat sommige jongeren dat echt gaan doen!

